

Aldona Chmielowska, Mieczysław Góra

Bogusławice, st. 1, gm. Wolbórz, woj. piotrkowskie, AZP 71-55/7

Informator Archeologiczny : badania 25, 113-114

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Materiał i dokumentacja znajdują się w archiwum Państwowej Służby Ochrony Zabytków w Olsztynie oraz w Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie.

Będziemyśl, st. 1
gm. Sędziszów Małopolski,
woj. rzeszowskie
AZP 103-74/1

Muzeum Okręgowe w Rzeszowie

Badania prowadził mgr Antoni Lubelczyk. Finansowane przez Muzeum Okręgowe w Rzeszowie. Drugi sezon badań. Dwór z okresu średniowiecza i czasów nowożytnych (XV-XVII w.).

W sezonie 1991 badania koncentrowały się na uchwyceniu zarysu dworu obronnego, którego fragm. odkryto w 1990 r. Założono 7 wykopów archeologicznych i 2 odkrywki architektoniczne, o łącznej powierzchni 85 m² i kubaturze 220 m³.

Zarejestrowano istnienie licznych pozostałości murów kamiennych i kamienno-ceglanych o różnej strukturze, chronologii i niejasnych relacjach między sobą. Ze średniowiecznym dworem rycerskim, o którym wspomina Długosz, łączyć można, jak się wydaje, mur narożnikowy z wykopu 10/91 i 16/91 oraz mur z wykopu 1/90 i 6/90. Stanowiłyby one północną ścianę dworu o dł. ponad 20 m. Niejasna jest natomiast rola solidnego muru kamiennego z wykopu 9/91 i 12/91. Pozostałe mury są skromniejsze i bardzo zniszczone, wzniesiono je zapewne w późniejszym okresie, niszcząc mury dworu średniowiecznego.

Na stanowisku stwierdzono wyjątkowo duży stopień zniszczenia pierwotnego układu warstw kulturowych, co utrudnia datowanie obiektu. Wystąpił liczny materiał średniowieczny, lecz niestety na złożu wtórnym, oraz ceramika nowożytna. Na uwagę zasługuje również istnienie w północno-wschodniej części stanowiska śladów po nieokreślonym obiekcie (wyrobisku?, ścianie?), uwidaczniającym się jako skośnie układająca się warstwa wypełniona brunatną ziemią, o wys. ponad 200 i szer. 20 cm.

Badania, o ile pozwolą na to środki finansowe, będą kontynuowane.

Bogusławice, st. 1
gm. Wolbórz, woj. piotrkowskie
AZP 71-55/7

Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi

Badania prowadzili dr Ałdona Chmielowska (autorka sprawozdania) i mgr Mieczysław Góra. Czwarty sezon badań. Osada średniowieczna.

Badania objęły obszar 350 m². Osada położona jest na wysokiej terasie nad rzeką Wolbórką.

Odsłonięto 8 kolejnych jam (nr 17-24). Wielkością, budową i zawartością zabytków ruchomych wyróżniają się 2 jamy, nieckowato zagłębione w ziemię, o rzucie poziomym zbliżonym do owalu i gł. 50-90 cm od powierzchni, ze ścianami wylepionymi grubą warstwą gliny, co uzasadnione było tym, iż podłoże stanowił przede wszystkim żwirowaty piasek. Wypełnisko tych jam stanowiła czarna, miejscami mocno przepalona ziemia, nasyciona węglami drzewnymi. W jamie nr 19 odsłonięto fragm. glinianej ścianki pieca, być może kowalskiego, oraz duże ilości polepy. W dnie jamy 22, 50 cm od powierzchni zaobserwowano warstwę z płasko łupanych kamieni.

Zabytki ruchome znalezione w jamach to głównie ułamki ceramiki z XII-XIV w., a także noże żelazne, klucz żelazny, przęśliki gliniane, gładzik kamienny, ośelki kamienne, żuźle żelazne, kości zwierzęce i polepa. W jamie 21, największej (3,5 x 5 m) i najgłębszej (90 cm), znaleziono ponad 7000 ułamków ceramiki, duże bryły polepy, przedmioty żelazne, a wśród nich na gł. 75 cm od powierzchni pugań z XIV/XV w.

Przypuszczać można, że wymienione 4 jamy są pozostałościami obiektów mieszkalnych. Inne, mniejsze jamy miały zapewne charakter gospodarczy.

Zabytki znajdują się w Muzeum Archeologicznym i Etnograficznym w Łodzi.

Badania będą kontynuowane.

Brześć Kujawski-Zamek, gm. loco, woj. włocławskie patrz okres nowożytny

**Bytom, ul. Wałowa
gm. loco, woj. katowickie**

Muzeum Górnośląskie w Bytomiu

Badania prowadziły I. Wójcik i D. Podyma. Nadzór archeologiczny, budynek z XIII/XIV w.

*Literatura: *Badania archeologiczne na Górnym Śląsku...*, s. 93–96.

Drohiczyn, st. 3, gm. loco, woj. białostockie patrz wczesne średniowiecze

**Elbląg-Stare Miasto
AZP 15-51/23**

Pracownie Konserwacji Zabytków
w Gdańsku Sp. z o. o. Pracownia Archeologii Miast

Badania prowadzili mgr mgr Grażyna Nawrońska, Andrzej Gołębiewski, Mirosław Marcinkowski, pod kierunkiem Tadeusza Nawrońskiego (autor sprawozdania). Finansowane przez Urząd Miejski w Elblągu. Dwunasty sezon badań. Miasto średniowieczne i nowożytne (1237–1945).

W sezonie 1991 kontynuowano badania w obrębie kwartału między ulicami: Rybacka – Stary Rynek – Ścieżka Kościelna. Pracami objęto wschodnią część bloku o powierzchni 595 m². Ogólna dotychczas przebadana powierzchnia wynosi ok. 4600 m², tj. 3% Starego Miasta.

Prowadzone w 1991 r. badania archeologiczne zakończyły 3-letnie prace obejmujące całe wnętrze bloku. Dzięki nim uzyskano obraz powstawania najstarszej zabudowy i parcelacji terenu oraz kolejnych zmian. Ustalono, że pierwszy poziom odzwierciedla niepełną jeszcze zabudowę bloku, powiązaną w niektórych miejscach komunikacją wewnętrzną. Kolejne poziomy konstrukcyjne (oczywiście w obrębie podwórek działek) utrzymywane są w wyznaczonych granicach posesji. Jedynie budynki szkieletowe sytuowane są w różnych partiach podwórka: najczęściej po zachodniej lub wschodniej stronie, bądź przy tylnej granicy. W przypadku działek wąskich, 1–1,5 prętowych, spotkać można wydłużoną, trzytraktową zabudowę drewnianą.

Wprowadzenie w XIV w. murowanej zabudowy odbywało się z poszanowaniem istniejących granic działek. Ważnym elementem było określenie relacji między działkami usytuowanymi przy głównej ulicy Stary Rynek a działkami w ulicach bocznych. Po raz pierwszy stwierdzono głębokie (do 6 prętów) parcele od strony ul. Stary Rynek. W XV w. nastąpił podział ich powierzchni przez wyznaczenie w tylnych partiach tzw. bud, czyli mniejszych własności. Istotne było także określenie sposobu zabudowy narożnika bloku, gdzie odkryto 4 budy. Generalnie parcelacja bloku pokrywa się ze strukturą zabudowy określoną w księdze gruntowej w 1417 r.

Srodkową część bloku po obu stronach tylnego muru granicznego zajmuje ciąg latryn. W obrębie tego bloku odkryto i wyeksplorowano 51 tego rodzaju obiektów, uzyskując kapitalne materiały z zakresu życia codziennego mieszkańców Elbląga od 2 poł. XIV do